

Z czego Polacy mogą być dumni, a czego mogą się wstydzić?

Opracował
Jonathan Scovil

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku

Wyróżniająca Jakość Badań

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W skrócie

- Zapytani o to, z czego Polacy mogą być dumni, badani wspominali w pierwszej kolejności o historii Polski (24,3%). Drugą kategorią najczęściej wymienianych powodów do dumy była zdolność Polaków dołączenia się i wspólnego działania w czasie kryzysu (10,6%). Trzecia kategoria najczęstszych odpowiedzi odnosiła się do obecnej politycznej i gospodarczej pozycji Polski, a także sukcesów ostatnich trzydziestu paru lat, które ją do tej pozycji doprowadziły (10,0%). Na kolejnej pozycji plasowały się już odpowiedzi odnoszące się do pozytywnych cech charakteru przypisywanych Polakom: ich zaradności, pracowitości, przedsiębiorczości oraz ambicji (9,3%). Pierwszą piątkę powodów do dumy Polaków zamykały wybitne postaci z naszej historii (7,2%).
- Zapytani o to, czego Polacy mogą się wstydzić, badani wskazywali przede wszystkim na obszar polityki. Listę otwierają politycy formacji rządzących i ich zwolennicy (12,4%), choć niewiele niższy odsetek wskazał polską klasę polityczną ogółem (10,9%), a jeszcze mniejszy, ale wciąż mieszczący się w pierwszej piątce – polityków opozycji i ich zwolenników (7,3%). Polityczne powody do wstydu Polaków uzupełniała druga kategoria najczęściej występujących odpowiedzi, wskazująca na ogólną kłótność Polaków, skłonność do sporów wewnętrznych i polaryzację całego społeczeństwa (11,4%). Jedynym niezwiązanym z polityką powodem do wstydu z pierwszej piątki był alkoholizm i skłonność do pijaństwa rozpowszechnione wśród wielu Polaków (7,6%).

SPIS TREŚCI

Powody do dumy	1
Powody do wstydu	5

W naszych badaniach regularnie pytamy Polaków o to, jak postrzegają inne narody, a w majowym sondażu¹ postanowiliśmy zrobić coś innego i dowiedzieć się, jak Polacy postrzegają samych siebie. Jako że stworzenie autoportretu jest zwykle trudniejszym zadaniem niż opisanie innych – którzy zawsze wydają się bardziej określone i jednowymiarowe – posłużyliśmy się pytaniami otwartymi, dając respondentom swobodę wypowiedzi nieograniczoną sondażową kafeterią. Pierwsze z pytań dotyczyło tego, jaki jest typowy Polak. Odpowiedzi respondentów zostały przeanalizowane w osobnym komunikacie, opisującym szczegółowo nasz autostereotyp, w którym na pierwszy plan wysuwały się takie cechy jak: pracowitość, skłonność do narzekania, patriotyzm, przedsiębiorczość oraz ambicja². W niniejszym komunikacie omówione zostaną odpowiedzi na dwa kolejne pytania, ściśle powiązane z pierwszym: z czego Polacy mogą być dumni, a czego mogą się wstydzić.

POWODY DO DUMY

Zapytani o to, z czego Polacy mogą być dumni, badani powoływali się przede wszystkim na **historię naszego narodu** – odpowiedź z tej kategorii podał blisko co czwarty ankietowany (24,3%). Odpowiedzi te miały często dość ogólną formę, od prostego „Z historii”, po charakterystycznie polskie: „Z tego, że się przetrwało”. Jeśli już wymieniano jakieś konkretne wydarzenia historyczne, to raczej ze względnie bliskiej historii XX stulecia: mówiono o obaleniu komunizmu i ruchu „Solidarność”, walkach Polaków w czasie II wojny światowej (dwóch badanych czerpało nawet dumę z tego, że Polacy tę wojnę wygrali), o Bitwie Warszawskiej 1920 roku. Niektórzy odnosili się również do XIX-wiecznych zrywów niepodległościowych okresu zaborów. Dwóch respondentów czuło się dumnych nie tyle z tego, co Polacy w swojej historii zrobili, ile raczej z tego, czego nie zrobili: „Nie byliśmy nigdy kolonistami”, „Polacy nigdy nie byli agresorami, tylko zawsze się bronili”.

Drugą kategorią najczęściej wymienianych powodów do dumy była **zdolność Polaków do łączenia się i wspólnego działania w czasie kryzysu** (10,6%). Przeważająca część sformułowań także w tym przypadku była dość ogólnikowa: „W kryzysie możemy się pojednać i działać wiele”; „Umiemy się

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (433) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 7 do 17 maja 2026 roku na próbie liczącej 1041 osób (w tym: 63,6% metodą CAPI, 19,4% – CATI i 17,0% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Zob. komunikat CBOS „Autostereotyp Polaka”, czerwiec 2026 (oprac. J. Kujawski).

połączyć, kiedy jest kryzys i wspólny wróg”; „Dumni możemy być przede wszystkim z umiejętności łączenia się w dobie kryzysu, że każdy Polak jest w stanie dać coś od siebie”. Czasem jednak wymieniano konkretne, niedawne sytuacje, w których Polacy wykazali się gotowością do działania ponad podziałami, co przybierało zwykle formę pomocy ludziom w potrzebie. Powracał wątek pomocy udzielonej Ukraińcom po rozpoczęciu pełnoskalowej rosyjskiej inwazji na ten kraj w 2022 roku: „Z pospolitego ruszenia, np. wojna w Ukrainie, szczególnie początek”; „Że przyjęliśmy tylu Ukraińców, żaden kraj tak by nie zrobił”. Jest to zresztą spójne z wynikami naszych badań fokusowych z 2023 roku – niemal wszyscy ich uczestnicy podkreślali, że czują się dumni z początkowej, spontanicznej działalności pomocowej, w którą zaangażowały się wówczas tysiące ich rodaków³. Z innych przykładów zdolności Polaków do wspólnego działania na rzecz ludzi potrzebujących wymieniano też masowy udział w ogólnokrajowych akcjach charytatywnych, takich jak WOŚP czy zbiórka influencera Łatwoganga na rzecz dzieci chorych na nowotwory, która zakończyła się niedługo przed realizacją badania.

Trzecia kategoria najczęstszych odpowiedzi odnosiła się do **obecnej politycznej i gospodarczej pozycji Polski, a także sukcesów ostatnich trzydziestu paru lat**, które ją do tej pozycji doprowadziły (10,0%). W wielu odpowiedziach podkreślano obecną rangę naszego kraju: „Znacząca pozycja w UE na dzień dzisiejszy”; „Dwudziesta gospodarka świata”; „Pozycja w Europie i na świecie”. Czasem ujmowano też wzrost znaczenia Polski w kategoriach procesu rozciągniętego na ostatnie dekady: „Z osiągnięć ostatnich 30 lat, postępu gospodarczego i politycznego”; „Z rozwoju gospodarczego od 1989 roku”.

Na kolejnej pozycji plasowały się już odpowiedzi odnoszące się do pozytywnych cech charakteru przypisywanych Polakom: ich **zaradności, pracowitości, przedsiębiorczości oraz ambicji** (9,3%). Warto zauważyć, że szczególnie często występowały one też jako element autostereotypu Polaków⁴.

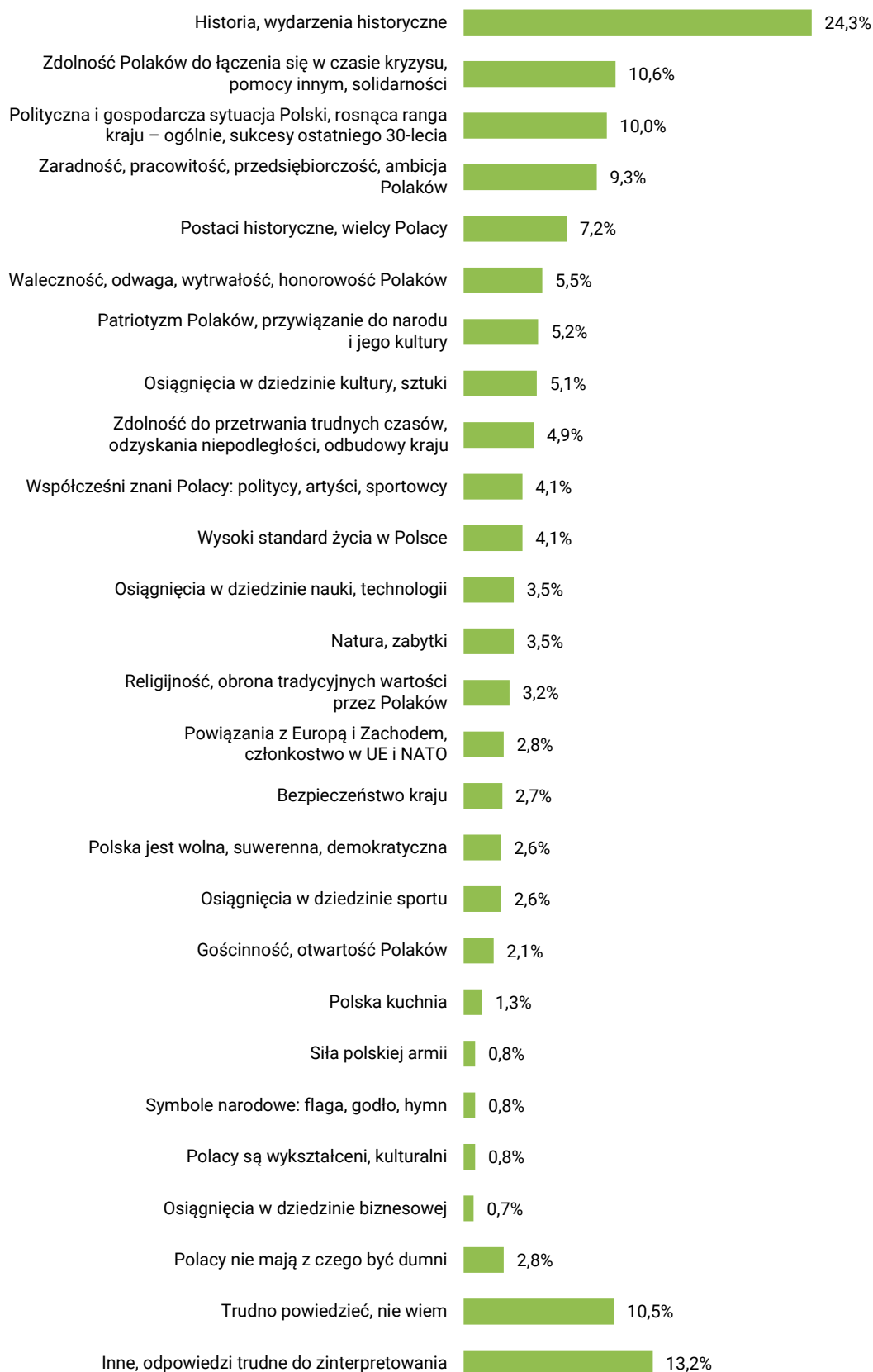
Pierwszą piątkę powodów do dumy Polaków zamykały **wybitne postaci z naszej historii** (7,2%). Zdecydowanie najczęściej wymieniano w tym kontekście Jana Pawła II. Przywoływano też jednak: Lecha Wałęsę, Józefa Piłsudskiego, Jana III Sobieskiego, Kazimierza Wielkiego, Fryderyka Chopina, Marię Skłodowską-Curie, Mikołaja Kopernika, a także kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz św. Faustynę. Jeden badany wymienił też „wybitnych poetów”, ale bez podawania konkretnych nazwisk. Warto wspomnieć, że z okazji 550 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika w 2023 roku zadawaliśmy Polakom pytanie o to, jakie postaci historyczne, ich zdaniem, przyczyniły się w największym stopniu do budowania dobrego imienia Polski na świecie – wówczas również zdecydowanie najczęściej wymieniano Jana Pawła II, a w dalszej kolejności Marię Skłodowską-Curie oraz Fryderyka Chopina⁵.

³ Zob. CBOS Fokus „Polacy o Ukraińcach”, sierpień 2023 (oprac. J. Scovil).

⁴ Zob. komunikat CBOS „Autostereotyp Polaka”, czerwiec 2026 (oprac. J. Kujawski).

⁵ Zob. komunikat CBOS „Polacy o Mikołaju Koperniku”, luty 2023 (oprac. J. Scovil).

RYS. 1. Jak Pan(i) sądzi, z czego Polacy mogą być dumni?

Mniejsze, choć wciąż znaczące odsetki respondentów wymieniały wśród powodów do dumy inne cechy przypisywane Polakom: ich **waleczność, odwagę, wytrwałość i honorowość** (5,5%), ich **patriotyzm** oraz przywiązanie do swojego narodu i kultury (5,2%), a także powiązaną z nimi cechę, jaką polski naród wykazywał się w swojej historii, czyli **zdolność do przetrwania trudnych czasów**, odzyskania niepodległości i odbudowy kraju (4,9%). Stosunkowo rzadko wymieniano stereotypową polską **gościnność** (2,1%). Warto zauważyć, że ta ostatnia cecha pojawiała się ponad trzy razy częściej w autostereotypie Polaków (6,7%)⁶, niż wśród ich powodów do dumy.

Osobną kategorię powodów Polaków do dumy stanowiły rozmaite **osiągnięcia ich rodaków**. Najczęściej wymieniano osiągnięcia w **dziedzinie kultury i sztuki** (5,1%), nieco rzadziej – **nauki i technologii** (3,5%) czy **sportu** (2,6%), a najrzadziej – **biznesu** (0,7%) – w tej ostatniej kategorii wymieniano wyłącznie powodzenie Blika i paczkomatów InPostu.

Niewielki odsetek badanych wymieniał też wśród powodów do dumy **wybitnych Polaków znanych i działających współcześnie** (4,1%). W tym kontekście wspomniano m.in. pisarkę Olę Tokarczuk, astronautę Sławosza Uznańskiego-Wiśniewskiego, piłkarzy Roberta Lewandowskiego oraz Jakuba Błaszczykowskiego, a także kilku polityków: Karola Nawrockiego, Donalda Tuska, Radosława Sikorskiego, Łukasza Litewkę i Grzegorza Brauna.

Po kilka procent respondentów wymieniało też czynniki, które sprawiają, że Polska jest dobrym miejscem do osiedlenia się: **wysoki standard życia** (4,1%), **bezpieczeństwo kraju** (2,7%) czy fakt, że **Polska jest wolna, suwerenna i demokratyczna** (2,6%). Wśród elementów składających się na wysoki standard życia w Polsce wspomniano m.in.: wysokiej jakości infrastrukturę, zaawansowaną cyfryzację, dobry poziom edukacji czy możliwości zawodowych. W kontekście bezpieczeństwa powracał z kolei motyw imigracji, co pokazuje, jak wątki te zrosły się ze sobą w wyobraźni niektórych Polaków: „Z bezpieczeństwa kraju, braku (małej ilości) imigrantów z krajów muzułmańskich”; „Bezpieczeństwo, mniej imigrantów w porównaniu do innych krajów Europy Zachodniej”. Wskazywano też na cechy czyniące Polskę atrakcyjną również dla turystów: **piękne zabytki i przyrodę** (3,5%) oraz **polską kuchnię** (1,3%).

Niewielkie grupy badanych czerpały też dumę z ogólnej orientacji kulturowej czy też ideowej przypisywanej naszemu krajowi: 3,2% respondentów wymieniało w tym kontekście **przywiązanie do tradycyjnych wartości oraz religijność Polaków**, a z kolei 2,8% ankietowanych akcentowało **silne związki Polski z Zachodem**, wyrażające się m.in. w jej członkostwie w Unii Europejskiej i NATO.

Mniej niż jeden procent badanych uznawał jeszcze za powód do dumy **siłę polskiej armii** (0,8%), **symbole narodowe**, takie jak flaga, godło czy hymn (0,8%), oraz to, że Polacy są **wykształceni i kulturalni** (0,8%).

⁶ Zob. komunikat CBOS „Autostereotyp Polaka”, czerwiec 2026 (oprac. J. Kujawski).

Jedynie 2,8% respondentów stwierdziło, że Polacy nie mają z czego być dumni. Przy tym co dziesiąty badany (10,5%) nie złożył, co prawda, tak kategorycznej deklaracji, ale nie potrafił też wymienić żadnego konkretnego powodu, dla którego Polacy mogliby się czuć dumni ze swojego narodu.

POWODY DO WSTYDU

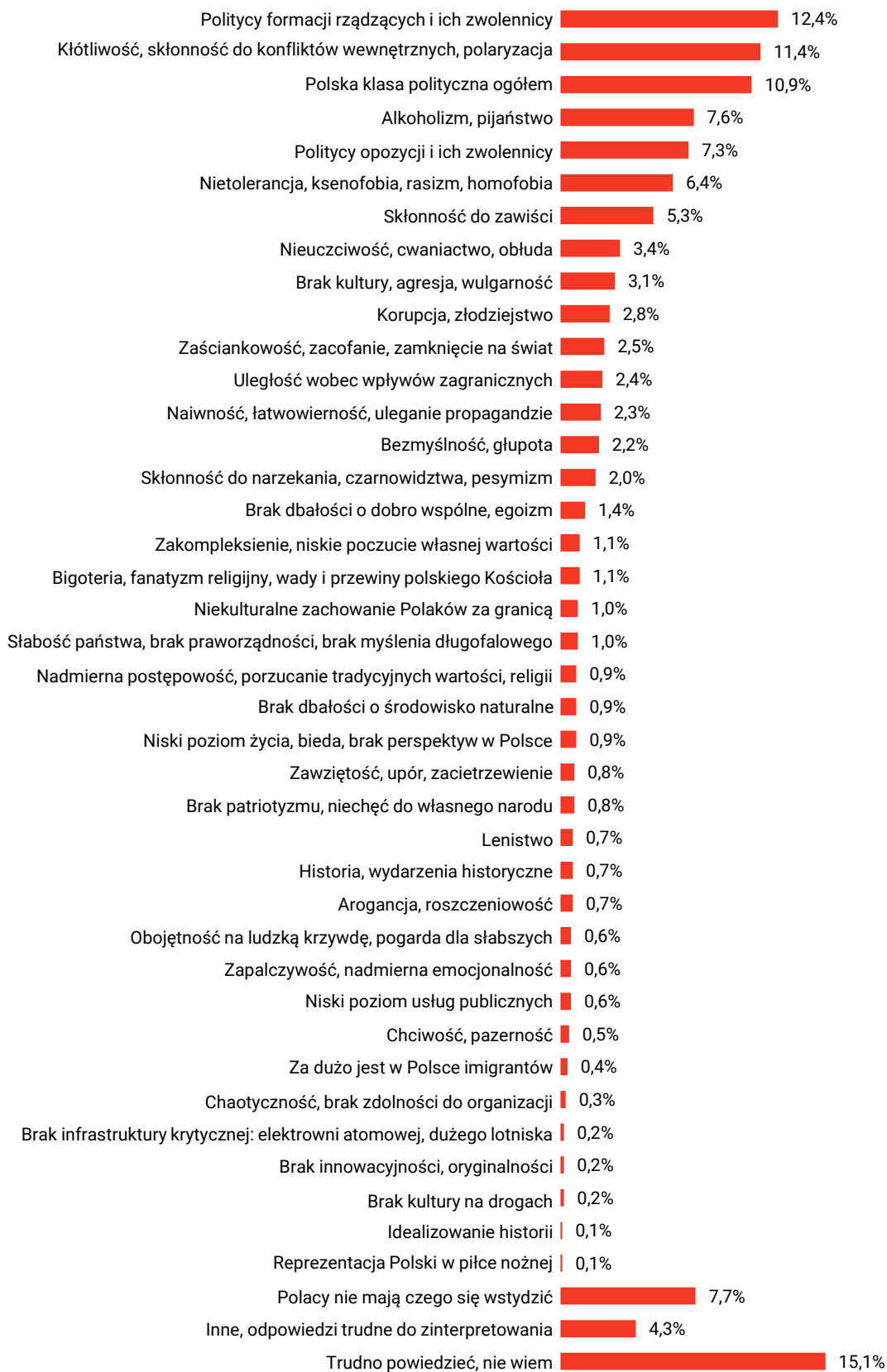
A czego Polacy mogą się wstydzić? Już pobieżny rzut oka na rys. 2 pozwala się zorientować, że w tym przypadku badanym przychodziło do głowy więcej pomysłów – bowiem na podstawie ich odpowiedzi byliśmy w stanie sformułować 26 kategorii powodów do dumy, natomiast powodów do wstydu aż 40. Odpowiedzi były więc bardziej zróżnicowane, ale jeśli przyjrzymy się pierwszej piątce najczęściej przywoływanych powodów do wstydu, zauważymy wspólny mianownik większości z nich, a jest nim obszar polityki i życia publicznego.

Listę otwierają **politycy formacji rządzących i ich zwolennicy** (12,4%), choć niewiele niższy odsetek wskazał **polską klasę polityczną ogółem** (10,9%), a jeszcze mniejszy, ale wciąż mieszczący się w pierwszej piątce – **polityków opozycji i ich zwolenników** (7,3%). Jeśli chodzi o polityków, z nazwiska wymieniano Grzegorza Brauna, Jarosława Kaczyńskiego, Karola Nawrockiego, Daniela Obajtka, Donalda Tuska i Zbigniewa Ziobro. Wiele było też jednak głosów krytykujących jednocześnie polityków obu obozów – „Od wielu lat nie możemy doczekać się dobrych rządów”.

Polityczne powody do wstydu Polaków uzupełniała druga kategoria najczęściej występujących odpowiedzi, wskazująca na **ogólną kłótność Polaków, skłonność do sporów wewnętrznych i polaryzację całego społeczeństwa** (11,4%). Warto zwrócić uwagę na ciekawą zbieżność – tak jak jednym z najczęściej wymienianych powodów do dumy Polaków była ich zdolność do wspólnego działania w czasie kryzysu, tak jednym z najczęściej wymienianych powodów do wstydu było ich skłócenie na co dzień, w zwykłych, niekryzysowych warunkach. Uchwycił to w swojej wypowiedzi jeden z badanych: „Z braku możliwości dogadania się w czasach bez kryzysu”. Podobnych wypowiedzi było więcej, a niektóre sugerowały wręcz, że między Polakami panuje wrogość: „Dla Polaka nie ma większego wroga niż drugi Polak”; „Jesteśmy wrogami dla samych siebie”. Jeden z respondentów sugerował zresztą, że jest to historyczna cecha naszego narodu, odpowiedzialna za rozmaite nasze niepowodzenia: „Z tego, że historia nic ich nie nauczyła, dlatego są wewnętrzne wojenki”.

Jedynym niezwiązanym z polityką powodem do wstydu z pierwszej piątki był **alkoholizm i skłonność do pijaństwa** rozpowszechnione wśród wielu Polaków (7,6%). Problemy z alkoholem pojawiały się również w opisach „typowego Polaka”, omówionych we wspomnianym już komunikacie z tego samego badania, ale nie były wymieniane aż tak często – wspomniało o nich 2% badanych.

RYS. 2. Jak Pan(i) sądzi, czego Polacy mogą się wstydzić?

Ponad pięcioprocentowe odsetki badanych podały też jako powód do wstydu rozmaite przejawy nietolerancji Polaków – **ksenofobię, rasizm, homofobię** (6,4%) – a także ich **skłonność do zawiści** (5,3%). Mniejsze, choć wciąż znaczące grupy respondentów wymieniały inne przywary, których Polacy powinni się, ich zdaniem, wstydzić: **nieuczciwość, cwaniactwo i obłudę** (3,4%), **brak kultury, agresję i wulgarność** (3,1%), **skłonność do korupcji i złodziejstwa** (2,8%), **zaściankowość, zacofanie i zamknięcie na świat** (2,5%), **uległość wobec wpływów zagranicznych** (2,4%) – w tym kontekście wspomniano głównie o „robieniu tego, co każe Bruksela” lub o uleganiu presji ze strony Ukrainy – **naiwność, łatwowierność i uleganie propagandzie** (2,3%), **bezmyślność i głupotę** (2,2%), a także **skłonność do narzekania, czarnowidztwo i pesymizm** (2,0%) – ten ostatni zestaw cech pełnił znacznie istotniejszą rolę w „autostereotypie Polaka”, gdzie wymieniło je 15% badanych.

Niewielkie, choć osiągające jeszcze próg 1 procenta odsetki respondentów uważały też, że Polacy mogą się wstydzić **braku dbałości o dobro wspólne i egoizmu** (1,4%), **zakołekszenia i niskiego poczucia własnej wartości** (1,1%), **bigoterii, fanatyzmu religijnego, a także wad i przewin polskiego Kościoła katolickiego** (1,1%), **niekulturalnego zachowania Polaków za granicą** (1,0%) oraz **słabości państwa, braku praworządności i myślenia długofalowego** (1,0%).

Bardzo niewielkie, nieprzekraczające nawet 1 procenta odsetki badanych wymieniały jeszcze: **nadmierną postępowość i porzucanie tradycyjnych wartości przez Polaków** (0,9%), **brak dbałości o środowisko naturalne** (0,9%), **zawziętość, upór i zacierzowanie** (0,8%), **brak patriotyzmu czy wręcz niechęć do własnego narodu** (0,8%), **lenistwo** (0,7%), **historię Polski** (0,7%) – w tym przypadku wspomniano o *Liberum veto*, a także o tym „jak traktowaliśmy inne nacje” – **arogancję i roszczeniowość Polaków** (0,7%), **obojętność na ludzką krzywdę i pogardę dla słabszych** (0,6%), **zapalczywość i nadmierną emocjonalność** (0,6%), **niski poziom usług publicznych, zwłaszcza służby zdrowia** (0,6%), **chciwość i pazerność** (0,5%), **zbyt dużą liczbę imigrantów w Polsce** (0,4%), **chaotyczność i brak zdolności do organizacji** (0,3%), **brak infrastruktury krytycznej, takiej jak elektrownie atomowe czy duże lotnisko** (0,2%), **brak innowacyjności i oryginalności** (0,2%), **brak kultury na drogach** (0,2%), **idealizowanie historii** (0,1%) i wreszcie – **reprezentację Polski w piłce nożnej** (0,1%).

Ponadto 7,7% badanych odpowiedziało, że Polacy nie mają się czego wstydzić (jeden badany stwierdził nawet, że „nie mamy prawa się wstydzić”), a 15,1% respondentów nie potrafiło wymienić żadnego konkretnego powodu, dla którego Polacy mogliby się wstydzić. Są to odsetki znacząco wyższe niż w przypadku analogicznych odpowiedzi na pytanie o powody Polaków do dumy.

Zapytani o powody do dumy, Polacy powoływali się przede wszystkim na historię swojego narodu oraz – nieco rzadziej – wielkich rodaków z bliższej lub dalszej przeszłości. Wielu badanych było też jednak dumnych z dzisiejszej Polski: jej rosnącego znaczenia na arenie międzynarodowej, silnej gospodarki, a także pracowitości, przedsiębiorczości i ambicji jej mieszkańców. Szczególnie często przywoływano zdolność Polaków do łączenia się w chwilach próby i wspólnego działania na rzecz potrzebujących. Choć wypowiedzi badanych wskazywały na to, że jest to cecha, którą Polacy wykazywali się wielokrotnie na przestrzeni dziejów, to najczęściej przytaczano jej niedawne przejawy, takie jak spontaniczne akcje pomocowe na terenie całego kraju po wybuchu wojny w sąsiedniej Ukrainie w lutym 2022 roku.

Zapytani o powody do wstydu, Polacy najczęściej szukali ich w dziedzinie polityki: wymieniano zarówno polityków konkretnych obozów, jak i polską klasę polityczną w ogóle, a także ogólną skłonność Polaków do wewnętrznych sporów i polaryzacji społecznej. Poza tym często przywoływano problemy z nadużywaniem alkoholu przez część Polaków, ich nietolerancję, a także skłonność do zawiści.